

جهانی شدن، هویت تاریخی و الگوی پیشرفت ایرانی - اسلامی

فرج‌الله احمدی^۱

چکیده

«جهانی شدن» اصطلاحی جدید است که برای توصیف پدیده‌ای تاریخی با سابقه‌ای طولانی مورد استفاده قرار گرفته است. در تاریخ بشر، مهاجرت، مبادلات تجاری، ارتباطات تمدنی و فرهنگی از گذشته‌های طولانی وجود داشته و در قرون اخیر با پیشرفت‌های علمی و فن‌آوری، در سطح جهانی گسترش چشمگیری یافته است. افزایش سرعت و حجم این ارتباطات، در دهه‌های اخیر، روند جهانی شدن را نسبت به دوران گذشته متحول کرده است. این تحول که موضوع پژوهش‌های بسیاری در اقتصاد، علوم اجتماعی، روابط بین‌الملل، تاریخ، فن‌آوری و محیط زیست با رویکردهای مختلف شده است، نتیجه پیشرفت‌های خیره‌کننده‌ای است که انسان در عرصه فن‌آوری، به طور عام، و فن‌آوری ارتباطات، به طور خاص، بدان دست یافته و افزایش بی‌سابقه سرعت ارتباط جوامع بشری را در پی داشته است. در این میان پرسش این است که آیا نیروی فن‌آوری، و یا سیاست یکسان‌سازی فرهنگی، هویت‌های تاریخی را از میان برداشته و همه جهان را به سوی «دهکده جهانی» و با محوریت تمدن غرب و هویتی یکسان هدایت می‌کند؟ به رغم این، چنین به نظر می‌رسد که فن‌آوری ارتباطات پیشرفته - که اکثر جوامع امروزی و ملت‌ها به آن دست یافته‌اند - خود زمینه‌های لازم را برای آگاهی از هویت تاریخی و بازشناسی آن فراهم کرده است. این نوشتار که با رویکردی تاریخی و روشی تحلیلی به موضوع پرداخته، بر آن است که تئوری‌ها و یا سیاست یکسان‌سازی هویتی که سابقه‌ای از دوران استعمار دارد، علیرغم بهره‌وری از نیروی فن‌آوری در گذشته و حال، اغلب با چالش‌های اساسی مواجه شده و هویت تاریخی، بیش از گذشته مورد توجه ملت‌ها قرار گرفته است. در ایران، این رویکرد به هویت تاریخی، با بازنگری و تحول مؤلفه‌های معرف هویت تاریخی، کانونی اصلی برای تدوین الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت است.

کلیدواژه‌ها: جهانی شدن، هویت تاریخی، فرهنگ، فن‌آوری ارتباطات، ایرانی - اسلامی

^۱ . عضو هیأت علمی دانشگاه تهران: fahmadi@ut.ac.ir